

KRIST - SVEĆENIK, ŽRTVA I OLTAR

Martin Kirigin
Čokovac - TKON

UDK 264,0
Pregledni članak

Sve zavolimo i uvažavamo onoliko koliko spoznamo i cijenimo. Vrijedi to i za našu svetu liturgiju koja se, uz ljubav, jedina nastavlja u nebu. Stoga nam mora biti na srcu i njezina suvremena obnova. Naša je Crkva na II. vatikanskom saboru započela svoju obnovu konstitucijom o svetoj liturgiji. O njezinoj 30 godišnjoj obljetnici sebi smo to posvijestili na čokovskom Liturgijskom skupu minuloga prosinca. Boga, naime, nije dosta zamišljati i smatrati kao neko daleko biće kome je malo stalo do nas, a onda i nama do njega. Ako tako misle oni koji žive kao da Boga i nema, mi kršćani znamo kako nas je Bog ne samo stvorio za sebe nego da nam je poslao i svoga Sina da nas otkupi od grijeha i vječne smrti.

Krist je vidljivo otišao sa zemlje, ali nam je i sebe otajstveno ostavio u Crkvi kojoj je on Glava. Kao udovi toga njegovog Tijela i mi s njime tvorimo Crkvu. Svjesno je doživljavanje te istine i činjenice za nas od životne i vječne važnosti. Crkva se mora u nama probuditi, i daleko nek je od nas pomisao: Krist dà, Crkva nè. Crkva je naša majka koja nas u Kristu preporuča i vodi k Ocu. Važan je njezin nauk na polju dogmatike i moralke, ali taj možemo slijediti i provoditi u život jedino pomoću sredstava što ih je Isus u tu svrhu ustanovio i predao svojoj Crkvi. "Crkva je kulturna zajednica" (dogmatičar A. Stolz) jer kao zajednica slavi Boga i sakramentima nam pribavlja posvećenje i spasenje. Što nam je Krist učitelj i pastir, put-istina-život (usp. Iv 14,6), dotično u vezi s time, on je nama i za nas svećenik, žrtva i oltar. Na svoj način Glava te oznake prenosi na sve udove svoga otajstvenog Tijela.

1. KRIST JE SVEĆENIK

Poslije sv. Pija X. i slijedećih papa, liturgijsku je obnovu našega vremena najviše potaknuo Pio XII. epohalnom enciklikom "Mediator Dei". Nakon što je god. 1943. izdao temeljnu encikliku o otajstvenom Kristovu

Tijelu, tri je godine kasnije sva dotadašnja nastojanja oko obnove liturgijskog života pravilno usmjerio i podvrgao Crkvenom vodstvu. Poznato je kako je žarište te enciklike Isus Krist kao naš Veliki svećenik, "jedini Posrednik između Boga i ljudi" (1 Tim 2,5). "Povijesni Isus je bio laik... Ipak je svojim djelovanjem ostvario dvije velike zadaće svećenika, a to je prinošenje žrtve i naviještanje Božje riječi" (M. Zovkić u tumačenju konstitucije "Lumen gentium", izd. Fil. teol. institut, Zagreb, 1977, 1, 223).

Isusovo laišтво treba prvenstveno shvatiti s obzirom na starozavjetno Aronovo svećeništvo. A o Mesiji je davno naviješteno što Crkva ponavlja svake nedjelje i svetkovine: "Zakleo se Jahve i neće se pokajati: –Dovijeka ti si svećenik po redu Melkisedekovu" (Ps 110,4). "A Melkisedek, kralj Šalema, iznese kruha i vina. On je bio svećenik Boga Svevišnjega" (Post 14,18). Krist zaista nije nikada sebe nazvao svećenikom, ali ga tako šest puta naziva poslanica Hebrejima i još devet puta Velikim svećenikom. Kao takav je mogao s ljudima sklopiti novi i vječni Savez, te nastupiti kao jedini Posrednik između Boga i ljudi. A kada je svojom otkupiteljskom smrću na križu ispunio tu od Oca mu zadanu zadaću, svoju je svećeničku službu predao svojoj svetoj zaručnici Crkvi, da on u njoj nastavlja tu službu do kraja vjekova.

Kako Krist u Crkvi obavlja svoju svećeničku službu? Kao redovito sve drugo, i to čini po ljudima, koje za to posebice odabire i osposobljuje. Oni se u početku nisu usudili nazvati svećenicima, nego su apostolski nasljednici prozvani episkopima-nadzornicima, a njihovi su pomoćnici postali presbiteri-starješine. No, uz to ministerijalno (služničko) svećeništvo posebno odabranih, Kristovo je svećeništvo djelomice prešlo na sve vjernike i s pravom se kaže da je svima zajedničko (*commune sacerdotium*). "Naša Konstitucija (o Crkvi) kaže da svi vjernici snagom općeg svećeništva i prezbiteri snagom ministerijalnog svećeništva dobivaju udio na jedincatom Kristovu svećeništvu" (M. Zovkić, nav. dj. 225). To u vezi s čl. 10. konstitucije, a u vezi s čl. 33. iste konstitucije, R. Brajčić piše: "Sakramentom krštenja i potvrde dobiva se sakramentalni pečat i sakramentalna milost. Ta nas pak milost čini sličnima vrhunaravnom bitku i životu Kristovu, a sakramentalni pečat Kristu svećeniku, proroku i kralju. Sakramentalnom milošću postajemo dionici Kristova života, sakramentalnim pečatom postajemo dionici otkupiteljskog poslanja i službe Kristove, ukoliko je glava Crkve i čovječanstva" (nav. dj. 2,515). Isti malo dalje navodi saborski tekst biskupa De Smedta: "Laici, koji su krštenjem i

potvrdom posvećeni (konsekrirani) u Kristu svećeniku, postali su posvećene (konsekrirane) osobe? koje s njim, u njemu i po njemu neprestano moraju sebe prinositi... To sjedinjenje laika s Kristom svećenikom penje se na vrhunac u Kristovoj euharistijskoj žrtvi“. U njoj smo svi svećenici, dakako, na način koji je kome od Boga dan.

Samo se sjetimo koliko puta misnik u glavnom dijelu misnog žrtvovanja, neposredno nakon posvećenja u tzv. anamnezi, dakle u spominjanju onoga što je Isus naredio da činimo izgovori prevažnu riječ: *”prinosimo..“*, ne sam misnik već preko njega i s njime svi svjesni prisutni, a na neki način i cijela Crkva. Slično govori u svim Euharistijskim molitvama. A ipak je misnik još mnogo daleko od toga jedino ispravnoga mentaliteta. Dovoljno ne uviđa što mu obični vjenici mogu značiti ne samo u pastoralnom poslu nego prvenstveno u svećeničkom slavljenju Boga i posvećivanju ljudi, a to je podloga bilo kojemu kršćanskom djelovanju. Koliko je bilo uvriježeno mišljenje o posvemašnjoj prevlasti ministerijalnoga nad zajedničkim svećeništvom svih kršćana, vidjelo se iz protivljenja nekih saborskih otaca tom Crkvenom nauku. Kao da su zaboravili što su već izglasali u čl. 7. konstitucije o svetoj liturgiji: *”Da bi se izvršavalo tako veliko djelo (otkupljenja) Krist je u svojoj Crkvi uvijek prisutan, a osobito u liturgijskim činima... S pravom se dakle liturgija smatra kao vršenje Kristove svećeničke službe: u njoj se pomoću vidljivih znakova označuje i, na način svojstven pojedinom znaku, ostvaruje čovjekovo posvećenje te tako otajstveno tijelo Isusa Krista, naime Glava i njezini udovi, obavlja cjelokupno javno bogoslužje. Na temelju toga svako je liturgijsko slavlje — kao djelo Krista Svećenika i njegova tijela koje je Crkva — u najodličnijem smislu sveto djelo, i s njim se, pod tim naslovom i na tom stupnju, po djelotvornosti ne može izjednačiti nijedan drugi čin Crkve“*. Dakle, liturgiju slavi Glava i njezini udovi.

Molimo da bismo svi s uvjerenjem izricali ono što je misnik kroz duga stoljeća ponavljao a i sada govori kada — neki vrlo rijetko — uzima I. euharistijsku molitvu: *”Mi sluge tvoje i tvoj sveti puk“*. Neka nam bude uzor veliki Augustin koji je svojim slušateljima govorio: *”Vama sam biskup, a s vama sam vjernik“* (govor 340,1; cit. u *”Lumen gentium“*, 32).

2. KRIST JE ŽRTVA

I ovdje je najbolje tu istinu izvesti iz Bogom nadahnutoga teksta. Znamo kako su Spasiteljevu žrtvu opjevale četiri Izaijine pjesme o

Gospodnjem sluzi-Mesiji. Još se jasnije kaže u Novom zavjetu: On ulazeći u svijet veli: *"Žrtva i prinos (Staroga zavjeta) ne mile ti se, nego si mi tijelo pripravio; paljenice i okajnice ne sviđaju ti se. Tada rekoh: –Evo dolazim! ... U svitku knjige piše za mene: –Vršiti, Bože, volju tvoju! ... U toj smo volji posvećeni prinosom tijela Isusa Krista jednom zauvijek"* (Hebr 10,5-7.10 s citatom Ps 40,6-8). Ako Krist nije govorio o svome svećeništvu, obilato se izjašnjavao o svojem žrtvovanju. Još više, Bog (grčki sa spolnikom kod Pavla uvijek znači Oca) *"ni svog Sina ne poštedje, nego ga za sve nas preda"* (Rim 10,32). Krvavo je to osjetio Sin kada je u agoniji molio: *"Oče moj! Ako je moguće, neka me mimoiđe ova čaša. Ali ne kako ja hoću, nego kako ti hoćeš"* (Mt 26,39). Dakle, radilo se o životnoj, posvemašnjoj žrtvi.

Zaista je neshvatljivo Očevo darivanje i Sinovljevo žrtvovanje za nas bijedne grešnike. Protumačiti ih može samo božanska ljubav, kako ističe apostol: *"U vjeri živim u Sina Božjega koji me ljubio i predao samoga sebe za mene"* (Gal 2,20). *"Kao što je i Krist ljubio vas i sebe predao za nas kao prinos i žrtvu Bogu ... kao što je Krist ljubio Crkvu te sebe predao za nju"* (Ef 5,2,25). *"Apostolski spisi u raznim oblicima razvijaju te temeljne ideje. Isus postaje –naša Pasha'; –žrtveno Janje nevino bez mane' označuje svojom krvlju početak novoga Saveza, otkupljuje stado, ostvaruje pomirenje za grijeh, pomirenje između Boga i ljudi. Kao i u Levitskom zakoniku, ističe se uloga krvi. No tu je krv prolio Sin voljom svoga Oca"* (Rječnik biblijske teologije, 1577. s dvadesetak bibl. navoda).

Svoju je ljubav Isus prema nama pokazao najviše tim što je također i u svoje žrtvovanje uključio sve nas, te nas tako njime posvetio i posvećuje. Bog redovito traži čovjeka za svoga suradnika, a ovdje se radilo o čitavom grešnom ljudskom rodu da sudjeluje u žrtvi kojom je svijet otkupljen. Grijeh, izvorni s nebrojenim njegovim potocima do kraja svijeta, mogao je izbrisati samo onaj o kojemu je na početku njegove službe rečeno: *"Evo Jaganjca Božjega koji odnosi grijeh svijeta!"* (Iv 1,29). No, u svojoj se snishodnosti Krist s nama toliko poistovjetio da se svatko može uključiti u tu njegovu pomirbenu žrtvu. S Kristom-bratom, po Kristu-posredniku i u Kristu-glavi možemo neprestano otkupljivati same sebe i bez prestanka se opskrbljivati svim blagodatima spasenjske misne žrtve. R. Brajčić piše: *"Krist se nije kao svećenik prikazivao Bogu zato da ga Bogu prikazujemo, nego da se skupa s njim i mi prikazujemo i da se prikazujemo u cjelovitosti svoje zemaljske opstojnosti"* (nav. dj. 523).

To sve vrijedi za Crkvu općenito, dakle i za njezine obične članove, laike, kako uči saborska konstitucija o Crkvi: "Budući da vrhovni i vječni Svećenik Isus Krist hoće da i po laicima nastavlja svoje svjedočenje i svoju službu, oživljuje ih svojim Duhom i neprestano potiče na svako dobro djelo... Na taj način i laici, radeći posvuda sveto kao klanjaoci, posvećuju Bogu sam svijet" (čl. 34). R. Brajčić tumači: "Adoracija je svećenički bogoštovni čin. Konsekrirati profano i svijet općenito značilo bi, dakle, profano, što je po sebi i u sebi dobro, prikazivati u Duhu po Kristu Ocu u znak poklona njegovoj stvaralačkoj i otkupiteljskoj ljubavi na njegovu hvalu i spas ljudi" (nav. dj. 525). Bilo bi dobro ispitati koliko se taj crkveni nauk običnim vjernicima tumači i kod njih promiče. Zato se s malo uspjeha toliko raspreda o njihovim moralnim dužnostima.

Kod svega navedenoga ostaje vjerska istina da bez zaređenoga svećenika nema euharistijske žrtve. No isto tako i s njom povezana činjenica, da u stvarnom žrtvovanju sama sebe s Kristom može bilo koji vjernik biti Bogu draži i ljudima korisniji od onog službenika bez kojega nema euharistijske žrtve kada dotični svoju službu obavlja nehajno. To je to polje koje nas sve Kristove vjernike povezuje i obvezuje, a isto tako potiče na velikodušno i ponizno natjecanje u žrtvovanju s Kristom sama sebe i u služenju drugima. A to će dvoje biti toliko učinkovito koliko bude potjecalo od euharistijske žrtve.

U vezi s tim trebamo svi bez iznimke u život provoditi što nam stavlja pred oči novi "Katekizam katoličke Crkve": "Kršćanska liturgija ne samo spominje događaje koji su izveli naše spasenje, nego ih ostvaruje i uprisutnjuje. Kristovo se otajstvo slavi a ne ponavlja; ponavljaju se samo (njegova) slavljenja; u svakom se slavljenju događa izlivanje Duha Svetoga koji ostvaruje jedinstveni misterij" (br. 1104). Za kršćansko žrtvovanje sebe svi trebamo snagu Duha Svetoga.

3. KRIST JE OLTAR

Poslanica Hebrejima uči: "Imamo žrtvenik s kojega nemaju pravo jesti služitelji (starozavjetnog) šatora... Zato i Isus, da bi vlastitom krvlju posvetio narod, trpio je izvan (gradskih) vrata... Po njemu, dakle, neprestano prinosimo Bogu žrtvu hvalbenu" (13,10-16). Kod posvete oltara biskup ga maže svetim uljem, krizmom, a taj nas naslov upućuje na Krista-pomazanika Božjega. Stoga oltaru ide naš duboki naklon i kada na njemu nema Presvetog sakramenta. Ganutljivo je pjevao već psalmist: "I

vrabac sebi log nalazi, i lastavica gnjezdašce, gdje će položiti mlade svoje: a ja žrtvenike tvoje, Jahve nad Vojskama, Kralju moj i Bože moj!“ (84,45). Krista kao oltar možemo najlakše zamisliti misleći na njegovu žrtvenu ljubav, čiji je najljepši simbol njegovo presveto Srce, iz kojega je potekla spasonosna krv i voda (usp. Iv 19,34). A o tom je Srcu Crkva odobrila ove himničke izreke: ”O Srce, sveti oltaru — od neba, zemlje silniji, sve žrtve Višnji odbija, što ne primiš ih prije Ti... O Srce žrtvo dostojna — i žrtveniče Božji svet, na kojem prinos vječiti — od grijeha čisti ovaj svijet“.

Krist ”je u isto vrijeme i svećenik i žrtvenik. Stoga, imati dijela u krvi i tijelu Gospodina znači imati dio u žrtveniku koji je Gospodin, znači dijeliti s njime njegov stol“ (RBT 1582). Kada se na oltaru prinosi euharistijska žrtva i kada je s oltara primamo u blagovanje, onda nam je jasno zašto misnik cjeluje oltar i, barem katkada, kâdi. Kod njegove posvete biskup nebeskom Ocu pjeva Predslovlje: ”On (Krist) postade pravi svećenik i pravi žrtveni prinos, te nama naredi da trajno slavimo spomen ove žrtve koju ti on prinese na oltaru križa... Ovo je pravo, uzvišeno mjesto na kojem se Kristova žrtva u otajstvu neprestano prinosi, tebi se iskazuje najviša hvala, i izvršuje djelo našega spasenja“.

U Časoslovu za slavlje posvete crkve čitamo Origenove tvrdnje: ”U zdanju crkve mora biti i oltar. Pa stoga mislim da su neki od vas, živog kamenja, zato prikladni i spremni da se posvete molitvi te danju i noću prinose prošnje i žrtvuju molitvene prinose; od tih Isus zida oltar“. Amo spadaju i liturgijski himni, koji se pjevaju na slavljima posvete crkve, a razvijaju apostolove misli: ”*Pristupite k njemu, Kamenu živomu što ga, istina, ljudi odbaciše, ali je u očima Božjim izabran, dragocjen, pa se kao živo kamenje ugrađujte u duhovni Dom za sveto svećenstvo, da prinosite žrtve duhovne, ugodne Bogu po Isusu Kristu*“ (1 Pt 2,4-5). One pred Bogom vrijede koliko su združene s njegovim Sinom.

Oko Krista-oltara okuplja se složna zajednica predvođena svojim zaređenim starješinom (prezbiterom) ili, barem katkada, biskupom. Tu se svi u Kristu osjećaju kao ”Jedan“ (Gal 3,28), kao jedna otajstvena i Bogu mila osoba. Kristu su i Crkvi neprikladna shvaćanja i postupci sve više udaljivali vjerike od oltara kada su taj iz sredine pomakli u vrh crkve i od njega pravili kao podnožje za ne znam koliki broj kipova i uresa, svijeća i cvijeća, da je sam žrtvenik-Krist bio jedva spoznatljiv. Okupljanje oko

oltara ili što veća blizina vjernika uz oltar i uz njegovu žrtvu spada u promicanje liturgijske obnove.

To se ne da uvijek i posvuda izvesti, ali možemo li zamisliti da se je ikada misnik u katakombama, okružen vjernicima, sâm pričestio? Ili da bi ih pričestio posvećenim euharistijskim prilikama od ne znam koje mise, kada su oni došli da sa svojim starješinom baš tu prinesu i od nje blagaju? Ili da je pred vjernicima, kao drugi Krist, izgovarao Gospodinove riječi: *"Uzmite i jedite od ovoga svi..."* i: *"Uzmite i pijte iz njega (kaleža) svi..."* pa da ne bi i sve Kristove vjernike pričestio i ojačao posvećenim vinom?

Ako netko to smatra arheologijom, onda neka tako nazove i liturgijske zajednice prvih stoljeća. One će ipak uvijek ostati uzor svim vjekovima, već stoga jer se tada još *"osjećala toplina Kristove krvi"* (sv. Jeronim). Liturgijsku obnovu, kojom je *"Duh Sveti prošao svojom Crkvom i na posebni način obilježuje njezin život, štoviše, i sav vjerski osjećaj i djelovanje ovoga našega vremena"* (Konstitucija o svetoj liturgiji, 43). Gospodin je svima pružio kao *"znak vremena"* i *"kairos-prigodu"* koji se ne vraća ni svakoga stoljeća.

* * *

Zaključimo istinom i svime što iz nje proizlazi: Isus Krist — svećenik-žrtva-oltar — kao takav označuje, obuhvaća i otkriva svoju bogočovječnu narav, svoje evanđeosko djelovanje i njegovu do smrti požrtvovnu ljubav; a to sve njegovo po liturgijskom sudjelovanju postaje i naše. Dakako, koliko tko vjerom shvaća i ljubavlju žudi.